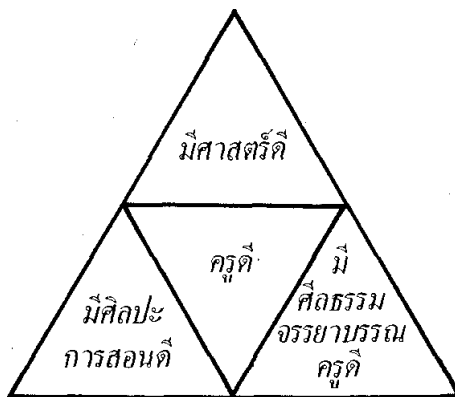

บทที่ 9

การเตรียมตัวของครูประวัติศาสตร์

การสอนดี หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ดี จำเป็นจะต้องอาศัยการวางแผนที่ดีให้ตรงตามจุดประสงค์ จึงจะบรรลุเป้าหมายประสบความสำเร็จ แต่การวางแผนที่ดี (Good Planning) ไม่ใช่ของง่ายและไม่ใช่ว่าใคร ๆ ก็ทำได้ดี ในขณะที่เดียวกันไม่ใช่ของยากจนสุดวิสัยที่จะกระทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการวางแผนการสอนที่ดี ทั้งนี้เพราะเป็นสิ่งหรือประสบการณ์ที่ครูอาจจะเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตามผู้วางแผนควรจะพึงระลึกว่า นอกจากประสบการณ์การวางแผนซึ่งอาจเรียนรู้ได้แล้ว ผู้วางแผนยังจำเป็นต้องมีข้อมูล หลักการ และประสบการณ์ในตัวของผู้วางแผนเอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะใช้เป็นเครื่องมือประกอบการวางแผน สิ่งนี้ก็เช่นกันที่ครูประวัติศาสตร์ทุกคนอาจมีได้ แม้จะมีมากน้อยแตกต่างกันไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล นั่นคือโดย “การเตรียมตัว” ให้พร้อม ซึ่งอาจจำแนกองค์ประกอบที่สำคัญได้เป็น 3 ประการ (3 ศ.) คือ

- ศ.ที่ 1 การเตรียมตัวในเรื่องศาสตร์
- ศ.ที่ 2 การเตรียมตัวในเรื่องศิลปะการสอน
- ศ.ที่ 3 การเตรียมตัวในเรื่องศีลธรรมจรรยาบรรณของครู

การเตรียมตัวในเรื่องศาสตร์

คุณสมบัติประการแรกของครูประวัติศาสตร์ที่ดีก็คือ เป็นผู้มีความรู้ดี คำว่า “ศาสตร์” ในที่นี้หมายถึง การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการเป็นเลิศทั้งในแขนงวิชาสามัญ, วิชาชีพ และมีความรู้วิชาพื้นฐานซึ่งเป็นวิชาบังคับทั่วไปเป็นอย่างดีเพียงพอที่จะใช้เป็นรากฐานในการอบรม สั่งสอน และสร้างสรรค์ผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพได้ตามลำดับในอนาคต อาจแยกกล่าวในรายละเอียดตามโครงสร้างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2519 วิชาเอกการสอนประวัติศาสตร์ ได้ดังนี้

1. วิชาบังคับทั่วไป	47	หน่วยกิต
2. วิชาชีพ	34	หน่วยกิต
3. วิชาเอก	36	หน่วยกิต
4. วิชาโท	18	หน่วยกิต
5. วิชาเลือกเสรี	9	หน่วยกิต
รวม	<u>144</u>	หน่วยกิต

1. วิชาบังคับทั่วไป (47 หน่วยกิต)

1.1 คณิต-วิทยาศาสตร์ (9 หน่วย)

SC 103 วิทยาศาสตร์เบื้องต้น	3	หน่วยกิต
MA 103 คณิตศาสตร์เบื้องต้น	3	หน่วยกิต
ST 103 สถิติเบื้องต้น	} เลือก 1	3 หน่วยกิต
ST 203 หลักสถิติ		

1.2 ภาษาศาสตร์ (12 หน่วยกิต)

EN 101 ภาษาอังกฤษมูลฐาน 1	3	หน่วยกิต
EN 102 ภาษาอังกฤษมูลฐาน 2	3	หน่วยกิต
TH 104 ความรู้ทั่วไปทางภาษาไทย	3	หน่วยกิต
TH 243 การเขียน	3	หน่วยกิต

1.3 สังคมศาสตร์ (11 หน่วยกิต)

LA 103 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป	} เลือก 1	3 หน่วยกิต
PS 103 รัฐศาสตร์ทั่วไป		

PS 110	การเมืองและการปกครองไทย	3	หน่วยกิต
PY 110	ระเบียบสังคมประเพณีและศาสนา	2	หน่วยกิต
SO 103	สังคมวิทยาเบื้องต้น	} เลือก 1	3
EC 103	เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น		

1.4 มนุษยศาสตร์ (15 หน่วยกิต)

AR 103	ศิลปนิยม	} เลือก 1	2
MU 103	สังคมนิยม		
LS 103	การใช้ห้องสมุด	1	หน่วยกิต
PE 103	พลศึกษา	1	หน่วยกิต
PE 105	อนามัยส่วนบุคคลและชุมชน	2	หน่วยกิต
PC 103	จิตวิทยาทั่วไป	3	หน่วยกิต
PC 104	จิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา	3	หน่วยกิต
PC 163	จิตวิทยาสังคมประยุกต์	3	หน่วยกิต

2. วิชาชีพ (34 หน่วยกิต)

ED 103	ปฐมนิเทศการศึกษาปัจจุบัน	3	หน่วยกิต
ED 313	หลักสูตรโรงเรียนมัธยม	3	หน่วยกิต
AV 323	โสตทัศนศึกษา	3	หน่วยกิต
MR 303	การประเมินผลการศึกษา	3	หน่วยกิต
MR 393	ระเบียบวิธีวิจัยการศึกษาเบื้องต้น	3	หน่วยกิต
ED 341	พฤติกรรมกรรมการสอนวิชาประวัติศาสตร์ 1	4	หน่วยกิต
ED 342	พฤติกรรมกรรมการสอนวิชาประวัติศาสตร์ 2	4	หน่วยกิต
ED 413	การฝึกสอน	6	หน่วยกิต
ED 403	หลักการบริหารโรงเรียนมัธยม	3	หน่วยกิต
ED 415	สัมมนาการฝึกสอน	2	หน่วยกิต

สำหรับนักศึกษาที่ได้รับการยกเว้นการฝึกสอน ให้เรียนและเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ
ต่อไปนี้แทนวิชา ED 413 และ ED 415

ED 416	การศึกษาเป็นรายบุคคล	2 หน่วยกิต
ED 404	โรงเรียนและชุมชน	} เลือก 1 3 หน่วยกิต
ED 405	เทคโนโลยีทางการศึกษา	
ED 407	กฎหมายและระเบียบปฏิบัติในโรงเรียนมัธยม	} เลือก 1 3 หน่วยกิต
ED 414	แนวโน้มและปัญหาสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร	
ED 417	การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน	

3. วิชาเอก (36 หน่วยกิต)

3.1 วิชาบังคับ (24 หน่วยกิต)

HI 221	ประวัติศาสตร์ไทย 1	3 หน่วยกิต
HI 222	ประวัติศาสตร์ไทย 2	3 หน่วยกิต
HI 331	ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบันโดยสังเขป	3 หน่วยกิต
HI 341	ประวัติศาสตร์เอเชียใต้	3 หน่วยกิต
HI 402	วิเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบันของโลก	3 หน่วยกิต
HI 451	ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงสมัยใหม่	3 หน่วยกิต
HI 462	ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยปัจจุบัน	3 หน่วยกิต
HI 483	ประวัติศาสตร์อเมริกาในศตวรรษที่ 20	3 หน่วยกิต

3.2 วิชาบังคับเลือก (12 หน่วยกิต) เลือก 6 หน่วยกิต จากวิชา

และเลือกอีก 6 หน่วยกิต จากวิชา

HI 101	ประวัติศาสตร์อารยธรรมตะวันตก	3 หน่วยกิต
HI 102	ประวัติศาสตร์อารยธรรมตะวันออก	3 หน่วยกิต
HI 321	ประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลง การปกครองถึงสมัยปัจจุบัน	3 หน่วยกิต
HI 322	ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย	3 หน่วยกิต
HI 351	ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียง	3 หน่วยกิต
HI 361	ประวัติศาสตร์ยุโรป 1	3 หน่วยกิต
HI 362	ประวัติศาสตร์ยุโรป 2	3 หน่วยกิต
HI 401	วิเคราะห์เหตุการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2	3 หน่วยกิต

HI 421	ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย	3	หน่วยกิต
HI 431	ประวัติศาสตร์พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนามเหนือ และเวียดนามใต้ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน	3	หน่วยกิต
HI 432	ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน	3	หน่วยกิต
HI 434	ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	3	หน่วยกิต
HI 441	ประวัติศาสตร์เอเชียใต้ภายหลังประกาศเอกราช จนถึงปัจจุบัน	3	หน่วยกิต
HI 443	หัวข้อที่น่าสนใจในประวัติศาสตร์เอเชียใต้	3	หน่วยกิต
HI 453	ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่	3	หน่วยกิต
HI 456	ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	3	หน่วยกิต
HI 461	ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยใหม่ประมาณ ค.ศ.1789 ถึง ค.ศ.1919	3	หน่วยกิต
HI 463	ประวัติศาสตร์อังกฤษสมัยใหม่	3	หน่วยกิต
HI 464	ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสสมัยใหม่	3	หน่วยกิต
HI 465	ประวัติศาสตร์เยอรมันสมัยใหม่	3	หน่วยกิต
HI 481	ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา 2	3	หน่วยกิต
HI 485	ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา	3	หน่วยกิต

4. วิชาโท (18 หน่วยกิต)

5. วิชาเลือกเสรี (9 หน่วยกิต)

วิทยาการความรู้และแนวความคิดต่าง ๆ ที่ครูประวัติศาสตร์ได้รับจากการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย ยังไม่ถือว่าเป็นการสิ้นสุดและไม่ต้องเรียนต่อสนใจอีกเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นครูแล้ว ซึ่งถ้าครูประวัติศาสตร์คนใดมีความคิดเห็นเช่นนี้ นับว่าเป็นความคิดที่ผิดมาก อันที่จริงแล้วทุกวันนี้สิ่งที่เรียกว่าความรู้ความคิด

และการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และมีวิวัฒนาการในตัวของมันเอง ในด้าน การศึกษาก็มีเครื่องมือใหม่ ๆ ความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ในรูปของเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งครูประวัติศาสตร์จำเป็นต้องเอาใจใส่ และติดตามข่าว คราวความเคลื่อนไหว เพื่อ Self improve ให้ก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ และนอกเหนือไป จากที่กล่าวแล้ว ครูประวัติศาสตร์ยังจะต้องศึกษาและให้ความสนใจสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เป็นการเพิ่มเติมอยู่เสมอ คือ

1. **โครงการสอนหรือประมวลการสอน (Syllabus)** ก็คือเอกสารการวางแผนการสอน ของโรงเรียน จังหวัด ภาคการศึกษา หรือกระทรวงนั่นเอง สิ่งที่จะปรากฏอยู่ในโครงการ สอนหรือประมวลการสอนก็คือ การจำแนกเนื้อหาวิชาออกเป็นรายคาบ หน่วย (Unit) สัปดาห์ เดือน เทอม (ภาคหรือซีเมสเตอร์) และปี เป็นต้น นอกจากนี้ก็จะระบุคำแนะนำ ต่าง ๆ เกี่ยวกับจำนวนคาบหรือชั่วโมงของแต่ละหัวข้อเรื่อง (Topics) วิธีการสอนและ กิจกรรม การใช้สื่อการสอน หรือวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งโครงการประเมินผลด้วย

สังเขปหัวข้อการทำโครงการสอน

โครงการสอนของโรงเรียน.....
 ประจำชั้น..... ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....
 วิชา..... เวลาเรียน..... คาบ/สัปดาห์

1. ความมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร

1.1

1.2

2. ความมุ่งหมายเฉพาะวิชา

2.1

2.2

3. วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา

3.1 แบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยหรือหัวข้อเรื่อง

3.2 กำหนดคาบ และเวลาของแต่ละหน่วย หรือแต่ละหัวข้อเรื่อง

3.3 จำแนกน้ำหนัก (Weight down) แต่ละหน่วย/หัวข้อเรื่อง

3.4 สรุป

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

4.1 กิจกรรมการเรียน

- ทำงานกลุ่ม (Working Group)
- ทำงานรายบุคคล (Independent Study)
- ทักษะศึกษา (Field Trip)

4.2 กิจกรรมการสอน

- บรรยาย
- สาธิต
- อภิปราย
- รายงาน

ฯลฯ

5. สื่อการเรียนการสอน

5.1 หนังสือแบบเรียนชื่อ.....สำนักพิมพ์.....
ปีพิมพ์.....

5.2 หนังสืออุเทศ, วารสาร, จดสาร ฯลฯ

5.3 ภาพยนตร์, ฟิล์มสตริป ฯลฯ

5.4 เอกสารประกอบการสอน

5.5 ชุดการสอน

6. โครงการประเมินผล

6.1 ความมุ่งหมาย

6.2 กำหนดการทดสอบ วัดผล และประเมินผล

6.3 วิธีการ

6.4 วัสดุอุปกรณ์

ประโยชน์ของโครงการสอนสำเร็จรูป

1. ใช้ประโยชน์ในการสอนได้เลย ซึ่งเท่ากับเป็นการประหยัดเวลา แรงงาน และแบ่งเบาภาระของครูผู้สอน

2. เป็นเอกสาร Guideline นำครูไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย
3. ครูสามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นให้พอเหมาะกับสภาพแวดล้อมจริง ซึ่งมีความแตกต่างกันได้
4. ทำให้ครูมีความเชื่อมั่น (Reliability) ในการสอนสูง

ข้อสังเกต

ผลเสียของการมีโครงการสำเร็จรูปก็คือ ทำให้ครูเกิดความเข้าใจไปในทางว่า มีทุกสิ่งทุกอย่างพร้อมอยู่ในโครงการสอนสำเร็จรูป เป็นผลให้ครูไม่สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม แม้จะเห็นว่าสภาพการณ์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองจะเปลี่ยนแปลงไป จึงยอมไม่สามารถสนองความต้องการของสังคม และไม่มีทางทันสมัย ครูเองก็ไม่แตกฉาน และเปรี๊ยะปราดในวิชาความรู้ที่รับผิดชอบอยู่ เพราะไม่ค่อยจะคิด และไม่เคยมคิด ตรงกันข้ามถ้าครูจะคิดค้นเตรียมตัวและปรับปรุงทางวิชาการอยู่เสมอ ครูจะเป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และการสอนก็จะทันสมัย มีความรู้กว้างขวาง บทเรียนก็จะน่าเรียนน่าสนใจ และตัวครูเองก็จะเกิดความภาคภูมิใจ มีแรงและกำลังใจที่จะค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ ทางการศึกษา (Educational Innovation) มาใช้และมาให้แก่ศิษย์อยู่เสมอ

2. คู่มือครู (Workbook or Manual) คือหนังสือหรือเอกสารประกอบการค้นคว้าเพื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา เทคนิคการสอน การจัดกิจกรรมการเรียน สื่อการสอน และการประเมินผล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูประวัติศาสตร์ในลักษณะให้ข้อมูล แนวทาง และแนวความคิด ซึ่งครูสามารถจะนำไปประกอบการวางแผนการสอนและดำเนินการสอนจริง โดยการยืดหยุ่นปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น และตัวผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกันได้

3. หนังสือเทศหรือหนังสืออ่านประกอบ (Supplementary) เป็นเอกสารอีกประเภทหนึ่งที่ครูประวัติศาสตร์ควรจะให้ความสนใจ ศึกษา และค้นคว้าหาความรู้และแนวทางการคิดเห็น เพื่อประกอบความรู้ความคิดของครูให้กว้างขวางกว่าเดิม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้ไม่น้อย เอกสารประเภทนี้ได้แก่

3.1 เอกสารการนิเทศทางการศึกษาของกรมการฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษา และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

3.2 เอกสารการวิจัยทางการศึกษาของกองการวิจัย ศูนย์พัฒนาหลักสูตรสภาการศึกษาแห่งชาติ กรมวิชาการ และ Asian Centre of Educational Innovation for Development

3.3 เอกสารการค้นคว้าและวิจัยทางประวัติศาสตร์ใหม่ ๆ เช่น วิทยานิพนธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะอักษรศาสตร์ และคณะครุศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสาขา และมหาวิทยาลัยศิลปากร ฯลฯ

3.4 เอกสารเชิงวิชาการที่ออกรายเดือน รายปักษ์ และรายคาบ เช่น ศูนย์ศึกษา สังคมศาสตร์ปริทัศน์ วารสารสังคมศาสตร์ มิตรสัมพันธ์ ภาจารย์สาร วารสารครุศาสตร์ วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ วารสารกรมสามัญศึกษา วารสารธรรมศาสตร์ วารสารประวัติศาสตร์ และวารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก เป็นต้น

4. การสนทนาทางวิชาการ กับครูอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นสิ่งที่ควรทำเสมอ ๆ ขาดไม่ได้

5. การไปฟังปาฐกถา การประชุมสัมมนาทางประวัติศาสตร์ และทางการศึกษา ยิ่งทำได้บ่อยครั้งเท่าไรก็ยิ่งดี

ข้อแนะนำประการสุดท้ายสำหรับครูประวัติศาสตร์ก็คือ จะต้องพัฒนาตนเองอย่างจริงจังเพื่อให้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์เฉพาะด้าน (Specialize) แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ทิ้งประวัติศาสตร์อื่น ๆ ควรให้ความสนใจ อ่าน และศึกษาเพื่อนำมาประกอบและโยงให้เห็นความสัมพันธ์เพื่อการนำไปใช้จริง จึงจะเกิดประโยชน์จากการเรียนรู้ สำหรับคุณสมบัติของนักประวัติศาสตร์ซึ่งครูประวัติศาสตร์จำเป็นจะต้องมีดังได้กล่าวในรายละเอียดแล้ว ครูประวัติศาสตร์ยังจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ รอบรู้ และรู้รอบ วิทยาการทั้งที่เป็นวิชาสามัญคือ วิชาเอกหรือโทประวัติศาสตร์ และวิชาชีพคือ วิชาครู และการศึกษาให้กว้างขวางและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนี้จึงจะสมกับการเป็นครูประวัติศาสตร์ที่ดีได้

สัทบุรุษ

ผู้ที่ระลึกอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันว่าเขายังขาดความรู้อยู่ และไม่เคยลืมสิ่งที่เขาเรียนไปแล้วนับเป็นเวลาแรมเดือน นั้นแหละจึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้รักเรียนอย่างแท้จริง

ผู้ที่ศึกษาอย่างกว้างขวางด้วยความมุ่งหมายที่กำหนดไว้แน่นอน ผู้ที่ซักถามอย่างสนใจ แล้วนำสิ่งที่ได้ขึ้นทั้งนั้นมาไตร่ตรองด้วยตนเอง บุคคลเช่นนี้แหละจะถึงซึ่งคุณความดีโดยอัตโนมัติ สัทบุรุษย่อมศึกษาอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงตนเองเข้าสู่หนทางแห่งความสุข ประจวบคนฝึกงานนี้บร้อยที่จะต้องฝึกฝนความชำนาญด้านอาชีพของตนให้ดีขึ้น อยู่ในโรงงานจะนั้น

การเตรียมตัวในเรื่องศิลปะการสอน

คุณสมบัติประการที่ 2 ของครูประวัติศาสตร์ที่ดีก็คือ เป็นผู้ที่มีศิลปะดี คำว่า “ศิลปะ” ในที่นี้หมายถึง การเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความสามารถอย่างเป็นเลิศในศิลปะการสอน หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ “การสอนดี” นั่นเอง ในเรื่องนี้ “มีคำกล่าวกันหนาหูในหมู่นักเรียนที่เขลาต่อความเป็นจริงว่า อาชีพครูนั้นใคร ๆ ก็ยึดถือได้ การเป็นครูนั้นเป็นของง่าย ครูเป็นผู้ใหญ่มีอาวุโสมากกว่าเด็ก ย่อมจะรู้เห็นอะไรมากกว่าเด็ก เมื่อรู้เห็นอะไรมาก็ถ่ายทอดให้แก่เด็กอีกทีหนึ่ง และนี่แหละคือหน้าที่ของครู ความเข้าใจของคนเหล่านี้ใกล้เคียงความเป็นจริงเป็นอันมาก อาชีพครูไม่ใช่อาชีพของคนสามัญ แต่เป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นอาชีพของผู้ทรงวิद्याคุณ และมีจิตเมตตาจะแจกจ่ายวิทยานั่นให้เป็นที่ทานแก่คนทั่วไป งานครูนั้นนับได้ว่าเป็นงานกุศล ผู้ที่ยึดถืออาชีพครูไม่ใช่ผู้ที่คิดเห็นประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง หรือคิดหวังร่ำรวยเพราะการเป็นครูนั้นเราท่านย่อมทราบกันดีอยู่แล้วว่า ไม่ใช่อาชีพที่จะนำความมั่งคั่งมาให้ เนื้อแท้ของความมุ่งหวังของผู้เป็นครูก็คือความสุขใจ ความสุขใจคือผลตอบแทนสิ่งเดียวที่ครูปรารถนา เมื่อได้เห็นศิษย์ได้รับการฝึกฝนอบรมจนสามารถจะประกอบกิจการงานให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ และช่วยกันจรรโลงประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปสู่รัชชั้ยได้เป็นผลสำเร็จ

ผู้ที่จะนับได้ว่าเป็นครูที่ดีนั้นจะเป็นแต่เพียงมีความรู้เท่านั้นหาเพียงพอไม่ ความรู้สามัญที่ครูมีอยู่เป็นเสมือนหนึ่งรากฐานหรือทุนรอน ที่ครูจะได้้นำออกมาแจกจ่ายกับศิษย์เมื่อถึงเวลาอันควร โดยทำนองเดียวกันความรู้วิชาครูก็ย่อมจะช่วยให้ครูรู้หลักการและกระบวนการที่จะถ่ายทอดวิชาการต่าง ๆ แก่ศิษย์ให้เป็นผลดี ว่ากันโดยปกติวิสัยครูที่ได้ศึกษาวิชาครูย่อมจะมีความคิดความเห็นและแนวทางที่จะสอนให้ได้ผลดียิ่ง กว่าครูที่ไม่เคยเรียนวิชาครูมาก่อนเลย แต่อย่างไรก็ตามมีครูอยู่มากแม้จะมีความรู้วิชาสามัญดี และเคยศึกษาวิชาครูมาแล้ว แต่ก็ยังสอนให้เป็นผลดีไม่ได้ ทั้งนี้อาจเป็นด้วยครูเหล่านั้นขาดคุณลักษณะส่วนตัวบางประการ เช่น ความรักเด็ก ความอดทน ความตั้งใจสอน ความอดสาหะ ความเที่ยงธรรม ฯลฯ หรือละเลยไม่พยายามใช้ความรู้วิชาครูที่เคยศึกษามาเข้าช่วยในการสอนเด็ก ผู้ที่จะนับได้ว่าเป็นครูดีจึงไม่ใช่ผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเดียว คุณวุฒิเท่านั้นไม่ใช่เครื่องหมายครูดี การรู้จักถ่ายทอดความรู้โดยทำให้เด็กรู้สึกสนุก อยากรเรียน

เข้าใจ และสามารถรับเอาความรู้นั้นไว้เป็นของตนเองนั่นแหละที่เรียกว่า การเข้าใจสอน สอน เป็น หรือสอนดี”¹

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเตรียมตัวในเรื่องศิลปะการสอนของครูประวัติศาสตร์ อาจกระทำได้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. มีความตั้งใจจริงที่จะเป็นครูประวัติศาสตร์ที่ดี
 2. มีการศึกษาทบทวนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีและหลักการทางจิตวิทยา ที่จำเป็นในการเรียนการสอน พร้อมกับฝึกทักษะและความชำนาญให้มีความพร้อมอยู่เสมอที่จะนำไปใช้ได้
 3. มีการศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทั่ว ๆ ไป และหลักการ ที่สำคัญในการสอนประวัติศาสตร์ พร้อมกับยืดหยุ่นนำไปใช้อย่างเหมาะสมเสมอ ๆ
 4. มีการศึกษา ทำความเข้าใจ และฝึกทักษะเกี่ยวกับวิธีการสอนประวัติศาสตร์ โดยวิธีการแม่บท คือ “วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ให้มีความชำนาญ และนำไปใช้อย่างจริงจังในการสอน
 5. มีการศึกษา ทำความเข้าใจ และฝึกทักษะเกี่ยวกับเทคนิค และกลวิธีการสอน ประวัติศาสตร์แบบต่าง ๆ พร้อมกับนำไปใช้ผสมผสานกับการสอนโดยวิธีการสอนแม่บท
 6. มีการศึกษา ทำความเข้าใจ และรู้จักวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และน่าสนใจ
 7. มีเทคนิคการเลือกและใช้สื่อการสอน (Instructional Media) ประกอบอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และเร้าความสนใจของผู้เรียนได้ดี
 8. มีการกำหนดโครงการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้องตามหลักวิชา ทั้งสอดคล้องกับสภาพการณ์และตัวผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย
 9. เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดหลัก Child Centre เป็นสำคัญ
 10. มีการติดตามเพื่อประเมินผลการเรียนการสอน และนำข้อบกพร่องที่ค้นพบ มาแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และดีขึ้น
- อนึ่งการหาโอกาสไปสังเกตการสอน หรือฟังการบรรยายของครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อสนทนาซักถามแนวทาง และแนวความคิดต่าง ๆ จากท่านผู้รู้ แล้วนำไปทดลองใช้อย่างจริงจัง พร้อมกับรู้จักปรับปรุงเทคนิคและกล

¹ กมล เกาพิจิตร, ดร. วิชาครูประถม, (โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2497), หน้า 28-29

วิธีการสอนที่ดี และน่าสนใจ ให้เหมาะกับบุคลิกภาพ และความสามารถเฉพาะตัวครู นับว่าเป็นประสบการณ์การเรียนรู้และดำเนินการฝึกปฏิบัติ ซึ่งครูประวัติศาสตร์ควรคำนึง และลงมือกระทำอย่างจริงจัง จึงจะเป็นผู้มีศิลปะในการสอนประวัติศาสตร์ที่ดีได้

สมรรถภาพในการเป็นครู (Teacher's Competencies)¹

นอกเหนือจากต้องมีความรู้ในด้านวิชาสามัญทั่วไป วิชาสามัญเอกโทเฉพาะตัว และวิชาการศึกษาแล้ว ผู้ที่จะเป็นครูต้องได้รับการฝึกฝนให้มีสมรรถภาพในการเป็นครู คือ

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

ใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้

ใช้หลักการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก

ทำบรรยากาศให้เหมาะสมที่จะเกิดการเรียนรู้

วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน

ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ เพื่อวัดการเรียนรู้และเพื่อการวิเคราะห์และแก้ไข

และรู้จักการวัดผลโดยทั่วไป

ปกครองชั้นและบริหารงานชนิดต่าง ๆ ของชั้นได้อย่างเรียบร้อยและราบรื่น และปฏิบัติงานธุรการต่าง ๆ ของโรงเรียนได้

2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

หลักการที่ว่า ถ้าทุกคนสร้างคุณธรรมและหลักธรรมต่าง ๆ ไว้ประจำตัวได้แล้ว ก็ย่อมจะปกครองตัวเองได้

ใช้หลักการและวิธีการของการแนะนำ

สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดาและผู้ปกครอง

ใช้ผลของการวิจัยและผลของการทดสอบต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการอบรม

3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

ร่วมในการวางแผนจัดทำ “กิจกรรมในหลักสูตร” หรือ “กิจกรรมร่วมหลักสูตร” ชนิดต่าง ๆ

¹ นางเฉลียว สุมาวงศ์, รศ. *เรื่องเดิม*. หน้า 136-137

รับหน้าที่และภาระในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นตามแผน
รักษาสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวงของโรงเรียน

4. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี โดยรู้จัก
ช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชนนั้น
ทำให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียน และสนับสนุนโรงเรียนในทางที่เหมาะสม
หาความร่วมมือและช่วยเหลือจากบิดามารดา ผู้ปกครอง
หาบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ในชุมชนที่เป็นประโยชน์ในการสอน
ร่วมมือกับทางราชการปรับปรุงชุมชน

5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จัก

เพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเรียน การพูด การค้นคว้า การวิจัย
การเป็นสมาชิกที่ดีของสมาคม องค์กร หรือสถาบันในทางการศึกษา
ยึดถือขนบธรรมเนียมของผู้เป็นครู และช่วยเหลือส่งเสริมเพื่อนครู
ส่งเสริมตัวเองให้ก้าวหน้าในทางวิชาการศึกษาอยู่เสมอ
ช่วยเหลือแนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ และช่วยดูแลแนะนำควบคุมผู้ที่มา
เป็นนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียนของตน

การเตรียมตัวในเรื่องศีลธรรมจรรยาบรรณของครู

คุณสมบัติประการสุดท้ายของครูประวัติศาสตร์ที่ดีก็คือ เป็นผู้มี “ศีลธรรม
จรรยาบรรณของครูดี” หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ การเป็นผู้มีความประพฤติดี และยึดมั่นใน
จรรยาบรรณของครูโดยเคร่งครัดนั่นเอง “การเป็นผู้มีความประพฤติดีมีอิทธิพลสำคัญ
เพียงไรในการอบรมเด็ก เกือบจะไม่ต้องกล่าวให้ยาวความ ในฐานะที่ครูเป็นเหมือนหนึ่ง
แบบอย่างของเด็ก และเด็กมีความโน้มเอียงที่จะเอาอย่างและประพฤติตามครู ครูที่ดีจึง
สมควรเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม มีความเมตตากรุณา ตั้งอยู่ในความเที่ยงธรรม เคารพ
ในเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล กล่าวหาญ อดทน อุตสาหะ รักที่จะร่วมมือ
ร่วมใจกับนักเรียนเพื่อประกอบกิจให้เป็นผลดีสมดังความมุ่งหมาย เต็มใจ และเตรียมพร้อม
ที่จะขจัดความชั่วต่าง ๆ ให้ลบลอดหายไป และสร้างเสริมความดีขึ้นแทนที่ ผู้ใดซึ่งแม้จะมี
ความรู้ดีและรู้จักวิธีสอน แต่ถ้าหากขาดความประพฤติและอัธยาศัยที่ดีงามแล้ว ผู้นั้นก็
ยังไม่สมควรจะนับว่าเป็นผู้มีคุณลักษณะครบถ้วนสมกับที่จะเป็นครูที่ดีได้”¹

¹ กมล เกาพิจิตร, ดร. *เรื่องเดิม*, หน้า 30

ครูประวัติศาสตร์ที่ดีควรตระหนักว่า “ครูมีอิทธิพลไม่น้อยกว่าบิดามารดาของเด็ก พระพุทธศาสนายกย่องเทิดทูนไว้ในที่สูง เช่น ในเรื่องทิศहनันได้ยกให้ครูบาอาจารย์อยู่ในทิศหนึ่ง ตามประเพณีของไทย เมื่อพูดถึงพ่อแม่ต้องพูดถึงครูบาอาจารย์รวมอยู่ด้วย”

ธรรมชาติของเด็กย่อมนับถือยกย่องวีรบุรุษผู้กล้าหาญที่เรียกกันว่า ครูในทัศนะของเด็กย่อมเป็นวีรบุรุษวีรสตรีของเขา เขาคิดว่าบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งมอบหมายให้มาสอนเขาย่อมเป็นบุคคลที่เขาควรยกย่อง จนได้ยินเรื่อง ๆ ว่า บางทีเด็กเชื่อฟังครูยิ่งกว่าผู้ปกครองพ่อแม่ พ่อแม่ว่าอะไรไม่เชื่อ เชื่อแต่ครูคนเดียว

เมื่อเป็นเช่นนี้ครูควรสำนึกถึงความสำคัญของตนต่อเด็กไว้เสมอ และใช้ความสำคัญนี้ให้ถูกต้อง เป็นประโยชน์แก่ตน แก่นักเรียน และแก่สังคมต่อไป ฉะนั้นครูที่ดีควรเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก ครูควรวางตนให้เป็นที่เคารพนับถือของเด็ก ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ครูมีสิทธิต่อเด็กไม่น้อยกว่าพ่อแม่ในการปกครองเด็ก ครูเป็นทั้งศาลชั้นต้นและศาลชั้นสูง เมื่อพ่อแม่ของเด็กไว้วางใจให้ครูปกครองสั่งสอนลูกของเขา ครูก็ควรระมัดระวังตนให้จงดี การปกครองควรให้เป็นไปโดยเมตตาจิตยิ่งกว่าอื่น ความรักและนับถือของเด็กอันจะพึงมีพึงเกิดขึ้น ควรจะเป็นผลของเมตตาจิตของครูยิ่งกว่าเป็นผลของการเมียนตีดำ ว่า นักเรียนควรจะทั้งรักและเกรงครูยิ่งกว่าเกลียดและกลัว”¹

ลักษณะครูดีที่นักเรียนชอบ²

เป็นลักษณะที่นักเรียนทั่วไปชอบหรือต้องการให้ครูมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี รอบรู้ สามารถให้ความกระจ่างแจ้งในวิชาหรือในสิ่งที่นักเรียนสงสัย หรืออยากรู้ได้เป็นอันดี
2. มีความสามารถในการสอนวิชาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ มีวิธีสอนหลาย ๆ แบบและสอนเก่ง คือมีทักษะและเทคนิคในการสอน สามารถสอนให้เด็กเข้าใจได้ดี
3. เป็นบุคคลที่มีเหตุผลและใช้เหตุผลอย่างถูกต้อง เหมาะสม ตลอดจนจะต้องมีความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง

¹ พิชญ ชัชวาลย์ปรีชา, *เอื้องเดิม*, หน้า 6

² วิสิฐ ทองแสง, *วิชาการศึกษา 4*, วิทยาลัยครูนครสวรรค์, หน้า 34-35

4. มีอารมณ์ดี ร่าเริง ไม่เป็นบุคคลที่วางตัวเคร่งขรึมอยู่ตลอดเวลา เพราะเด็กจะรู้สึกว่าจะไม่กล้าเข้าหาครูเพราะครูวางตัวเป็นผู้ใหญ่เกินไป เด็กจึงไม่กล้าที่จะพบปะติดต่อกัน และทำให้บรรยากาศในการเรียนเคร่งเครียด ซึ่งจะสร้างความเครียดเกิดขึ้นในการสอนด้วย

5. มีอารมณ์ขัน นอกจากจะมีอารมณ์ดีแล้วครูจะต้องมีอารมณ์ขันด้วย อารมณ์ขันจะช่วยเสริมบุคลิกภาพที่ดีของครู เพราะในการเรียนจะต้องมีอารมณ์ขันสนุกสนานด้วย ถ้าบรรยากาศเคร่งเครียดอยู่ตลอดเวลา ก็จะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กด้วย

6. มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองมีที่พึ่งและยังมีคนที่เอาใจใส่ดูแลตนอยู่ด้วย

7. มีความเป็นกันเองกับนักเรียน ระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนมักจะรู้สึกว่าคุณครูอยู่ “สูง” เกินกว่าเด็กจะมาปรึกษาหารือหรือถามปัญหาได้ ดังนั้นครูจึงต้องพยายามให้ความสนิทสนมกับเด็ก แต่ให้อยู่ภายในขอบเขตของครู คือไม่สนิทสนมมากเกินไป เพราะเด็กมักจะ “เหลิง” ทำให้เกิดอาการ “ลาม” ขึ้นได้ ในการที่ครูให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับเด็กนี้ จะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณครูไม่อยู่ “สูง” เด็กก็จะกล้าที่จะแสดงออก หรือปรึกษาได้ถามสิ่งต่าง ๆ จากครูได้ และจะมีผลทางด้านอารมณ์และจิตใจของเด็ก ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อครูได้

8. ครูที่มีความเข้มแข็งไม่อ่อนแอ มีความอดทน และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก เด็กจะเกิดความนิยมเลื่อมใสและศรัทธาในตัวครูยิ่งขึ้น

9. มีความสนใจในนักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน หรือส่วนตัว เด็กจะมีความรู้สึกว่าคุณครูไม่ทอดทิ้งเด็ก เอาใจใส่คอยได้ถามทุกข์สุข ตลอดจนความเป็นอยู่ สภาพทางบ้าน เด็กก็จะเกิดความซาบซึ้งในตัวครูยิ่งขึ้น

10. เด็กนิยมชมชอบครูที่แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะกับกาลเทศะ ไม่แต่งกายที่ล้าสมัยหรือน่าสยงเกินไป

บทบาทของครู

1. ครูมีบทบาทเป็นผู้นำ

1.1 ครูเป็นผู้ศึกษาว่าเด็กแต่ละคนในความรับผิดชอบของตนนั้นเก่งที่ไหน อ่อนที่ไหน และนำไปให้เด็กเรียนรู้สิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเด็กมากที่สุด

1.2 ครูเข้าใจหน้าที่ของตนในการที่จะให้นักเรียนร่วมมือกันทุกคน โดยให้เด็กรู้สึกว่ามีศรัทธาในตัวเด็ก

2. ครูมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา
 - 2.1 ครูเข้าใจเด็กของตนมากขึ้นทุกที ทำให้เด็กไว้วางใจครู
 - 2.2 มีทัศนคติอันถูกต้องต่อปัญหาของเด็กแต่ละคน
 - 2.3 เอาใจใส่เด็กทุกคน โดยเฉพาะเด็กที่ปรับตนเองไม่ได้
3. ครูมีบทบาทเป็นพลเมืองผู้หนึ่ง
 - 3.1 ครูรู้ความต้องการของสังคม และนำสังคม
 - 3.2 ครูปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดีในสังคม
 - 3.3 ครูรู้ทุกอย่างที่ควรรู้เพื่อช่วยให้สังคมเป็นสังคมที่ดีที่สุดในฐานะของครูคนหนึ่ง
4. ครูมีบทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอน
 - 4.1 ครูเป็นผู้เชี่ยวชาญในทางมนุษยสัมพันธ์กับครูด้วยกัน กับนักเรียนและกับคนอื่น เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง
 - 4.2 พ่อแม่ถือว่าครูเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้แก่ลูกหลานของเขา
5. ครูมีบทบาทเป็นมิตร
 - 5.1 ครูใช้คำพูดกับนักเรียนของตนโดยคัดเลือกถ้อยคำที่จะไม่ทำให้เป็นที่กระทบกระเทือนใจเด็ก
 - 5.2 ครูสนใจในความทุกข์สุขของเด็ก
 - 5.3 ครูควรสนับสนุนให้กำลังใจ และแก้ไขสถานการณ์กับชั้นให้ดีขึ้น
6. ครูมีบทบาทที่จะต้องช่วยวางจุดมุ่งหมาย
 - 6.1 ครูช่วยนักเรียนตลอดจนผู้ปกครองตั้งจุดมุ่งหมายให้เด็ก
 - 6.2 ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการเรียนร่วมกัน เป็นการทำให้จุดมุ่งหมายของครูในการสอน จุดมุ่งหมายของนักเรียนในการเรียนมาตรงกัน
 - 6.3 ครูสามารถสร้างบรรยากาศให้เกิดความกระตือรือร้นทั้งในฝ่ายครูและฝ่ายตัวเด็ก
7. ครูมีบทบาทที่จะวัดผล เพราะการวัดผลเป็นความรับผิดชอบของครูที่จะต้องทำ
 - 7.1 ทำการวัดผลตามลักษณะของเด็กที่เรียน และส่งเสริมให้เด็กวัดผลตนเอง
 - 7.2 ส่งเสริมให้เด็กเก็บบันทึกความเจริญก้าวหน้าของตนเองทางด้านต่าง ๆ
 - 7.3 ทำให้เด็กมีทัศนคติอันดีต่อการวัดผล ซึ่งเป็นผลไม่ให้เกิดการทุจริตในการวัดผล

8. ครูมีบทบาทที่จะช่วยให้เด็กปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคม
 - 8.1 ครูจัดสถานการณ์ในห้องเรียนให้ช่วยเรียนรู้สังคม
 - 8.2 ครูใช้ชุมนุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก
 - 8.3 ครูนำให้เด็กพิจารณาความเป็นไปในสังคมและเลือกแต่สิ่งที่ดีที่สุด
 - 8.4 ครูทำให้เด็กเกิดทัศนคติ และคุณค่าอันถูกต้องต่อสังคมของตน และแปลความหมายของอิทธิพลต่าง ๆ ในสังคมได้ถูกต้อง

ดังนั้นครูจึงต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. สามารถทำงานกับคนทุกคนให้ทุกคนวางใจว่าครูปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และด้วยเทคนิคอันถูกต้อง
2. สามารถจะรู้ว่าเมื่อไรควรมอบหน้าที่ให้แก่ผู้อื่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สังคม
3. สามารถจะพิจารณาความสนใจของผู้เรียนโดยทั่วถึง
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีที่เข้มแข็งของสังคม
5. สามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ในฐานะที่ทุกคนถือว่าอาชีพของครู เป็นอาชีพของผู้คงแก่เรียน
6. สามารถแสดงให้เห็นถึงทักษะในทางที่จะนำส่วนดีที่สุดของคนที่เขาทำงาน ร่วมด้วยออกมาได้
7. สามารถแสดงความเป็นมิตร และความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีได้อย่างดีที่สุด
8. สามารถที่จะวัดผลด้วยวิธีการที่จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาในด้านดีโดยอัตโนมัติ
9. สามารถช่วยให้นักทั่วไปพอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่ และพร้อมกันนั้นก็สามารถ จะช่วยให้เขาหาทางปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่นั้นให้ดีขึ้น
10. สามารถที่จะฟังปัญหาต่าง ๆ ที่มีผู้นำมาเสนอ และให้ข้อแนะนำต่าง ๆ ที่ ใช้เป็นประโยชน์ได้จริง”¹

จรรยาบรรณครู

คณะกรรมการร่างจรรยาบรรณ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จำแนกออกเป็น 4 หมวดใหญ่ ๆ รวม 50 ข้อย่อย ดังต่อไปนี้²

¹ Johnson, Earl A. and Micharl, R. Eddon. *Principles of Teaching*. Cited by.

นาฏเจดีย์ว สุมาวงศ์, รศ. เรื่องเดิม, หน้า 138-140 เรื่องเดิม.

² คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. *รายงานการระดมปฏิบัติการเรื่องจรรยาบรรณ*. 8-10 เมษายน 2524.

หมวดที่ 1 อุดมการณ์ของครู

1. ศรัทธาในอาชีพครูอุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา
2. ชำรงและเสริมสร้างเกียรติแห่งอาชีพครู
3. บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
4. ยึดมั่นในคุณธรรม มีใจรักและเมตตาต่อศิษย์
5. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย
6. ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

หมวดที่ 2 จรรยาครู

1. ดำรงตนอย่างเรียบง่ายประหยัดเหมาะสมกับสภาพอาชีพครู
2. มีอารมณ์มั่นคงและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ทั้งในเวลาและนอกเวลาสอน
3. มีสัจจะ ความจริงใจ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ครูและต่อตนเอง สามารถร่วมงานเป็นหมู่คณะได้
4. เป็นผู้ที่มีวิวัฒนาการและศีลธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือและเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์
5. เป็นคนตรงต่อเวลาและประพฤติดีสม่ำเสมอให้สมกับเป็นครู
6. มีกิริยาวาจาสุภาพอ่อนโยนและแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์
7. ใฝ่หาความรู้ สืบค้นและปรับปรุงแก้ไขตนเองและงานสอนอยู่เสมอ
8. กระตือรือร้นขยันหมั่นเพียรและตั้งใจใช้กลวิธีสอนให้ศิษย์เกิดความรู้จนเป็นแบบอย่างการสอนที่ดีได้
9. มีความคิดริเริ่มและนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้สอนศิษย์
10. รู้จักผ่อนปรนต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานครูและหาทางแก้ไขด้วยสันติวิธี
11. อดทนต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของศิษย์ และแสวงหาหนทางฝึกอบรมศิษย์ให้เป็นผลเมื่องดีของสังคม
12. ให้เกียรติศิษย์โดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะครอบครัว เพศและวัย
13. เป็นผู้ที่มีใจกว้างและมีน้ำใจนักกีฬา รับฟังความคิดเห็นของศิษย์ และเปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ
14. เอาใจใส่ต่อการเรียน ความประพฤติ และความเป็นอยู่ของศิษย์อยู่เสมอ
15. เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของศิษย์

16. เป็นผู้เห็นศิษย์มีความสำคัญและพิจารณาคุณค่าของศิษย์แต่ละคนด้วยเหตุผล
17. เป็นผู้ที่นำเคารพรักและทำให้ศิษย์เกิดความอบอุ่นใจ
18. มีความยุติธรรม และตัดสินใจหรือลงโทษศิษย์อย่างมีเหตุผล
19. เป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่องนับถือในเชิงภูมิปัญญา และเขาวนั้ไหวพริบในด้าน
การอบรมสั่งสอน
20. สามารถอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย

หมวดที่ 3 การรักษาวินัยแห่งวิชาชีพครู

1. ต้องรักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา
2. ไม่แสดงการอาฆาตพยาบาทศิษย์
3. เข้าสอนโดยสม่ำเสมอ ไม่ปิดบังอำนาจหรือบิดเบือนเนื้อหาสาระทางวิชาการ
4. ต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับ
บัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
5. ต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา
6. ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวังรักษา
ผลประโยชน์ของสถานศึกษา
7. ไม่ละทิ้งหน้าที่ที่รับผิดชอบในการสอนและงานที่ได้รับมอบหมาย และอุทิศ
เวลาของตนให้แก่กิจการสถานศึกษา
8. ต้องรักษาความสามัคคีชื่อเสียงของคณะและสถาบันศึกษาที่สังกัดอยู่
9. ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังด้วยความรับผิดชอบและเสียสละ
10. ให้เกียรติแก่เพื่อนร่วมอาชีพและบุคคลทั่วไป
11. ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนา
12. ต้องรักษาความลับของเพื่อนร่วมงานและสถานศึกษา
13. ต้องรักษาและส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะ
14. ต้องไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือ
เป็นภัยต่อมนุษยชาติ
15. ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้างเป็นผลงานของตนเอง
16. ต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติชั่ว
17. ต้องประพฤติและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม
โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบ

หมวดที่ 4 บทบาทของครูต่อบุคคลและสังคม

1. ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ส่งเสริมกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันด้วยกัน และระหว่างสถาบันกับชุมชน
4. สร้างและส่งเสริมความสามัคคีอันดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง
5. ดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน
6. พึงรับใช้สังคมด้วยการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ
7. โอบอ้อมอารีมีน้ำใจต่อผู้อื่น

การกระทำผิดจรรยาบรรณครูอย่างร้ายแรง

1. ไม่รักษาชื่อเสียงและชั้นชื่อว่าประพฤติชั่ว
2. ละทิ้งหน้าที่ที่รับผิดชอบในการสอนและงานที่ได้รับมอบหมาย
3. ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่เชื่อฟังและแสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งงานในหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
4. ไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่กิจการสถานศึกษา
5. ไม่ประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม โดยเห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบ
6. แสดงการอาฆาตพยาบาทศิษย์
7. นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
9. นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน
10. ไม่สนับสนุนและปฏิบัติตนตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ
11. ลอบหลอู้หมิ่นศาสนา
12. ไม่รักษาความสามัคคี ชื่อเสียงของคณะและสถานศึกษาที่สังกัดอยู่

ระเบียบวินัยครู-ข้าราชการครู

ในฐานะที่ท่านเป็นครู-ข้าราชการครู ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเกี่ยวข้องเกี่ยวกับระเบียบวินัย และข้อบังคับของสถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัดอยู่ ครูจึงควรศึกษาให้

มีความรู้ในเรื่องระเบียบวินัยเพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติงานครู-ข้าราชการครู ซึ่งได้กำหนด
 ขึ้นไว้เป็นระเบียบหรือแนวทางเพื่อเป็นเครื่องบังคับ หรือประทับประคองให้ครู-ข้าราชการครู
 อยู่ในระเบียบวินัย ทั้งนี้ก็เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กับเพื่อเป็น
 การคุ้มครองให้ความเป็นธรรม และหลักประกันในเสถียรภาพของครู-ข้าราชการครูโดย
 สมควรอีกด้วย

ระเบียบวินัยและบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่
 ครู-ข้าราชการครูทุกคนจักต้องประพฤติปฏิบัตินั้นแยกได้เป็นเรื่องราว ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ปรากฏอยู่ในหมวด 4 ว่า
 ด้วยวินัยและการรักษาวินัยตั้งแต่มาตรา 65 ถึงมาตรา 93 สำหรับมาตราสำคัญได้แก่

มาตรา 66 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสนับสนุนการปกครองระบอบ
 ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

มาตรา 67 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์
 สุจริต และเที่ยงธรรม

ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตน ไม่ว่าจะ
 โดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

การปฏิบัติหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเอง
 หรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัย
 อย่างร้ายแรง

มาตรา 68 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล และ
 ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ และมติคณะรัฐมนตรี
 ให้เกิดผลดี หรือความก้าวหน้าแก่ราชการ ด้วยความอุตสาหะ เอาใจใส่และระมัดระวัง
 รักษาประโยชน์ของทางราชการ

มาตรา 69 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องถือว่าเป็นหน้าที่พิเศษที่จะสนใจ
 และรับทราบเหตุการณ์เคลื่อนไหวอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ และต้องป้องกัน
 ภัยอันตรายซึ่งจะบังเกิดแก่ประเทศชาติจนเต็มความสามารถ

มาตรา 70 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาความลับของทางราชการ

มาตรา 71 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
 ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ ห้ามมิให้ขัดขืน
 หรือหลีกเลี่ยง

มาตรา 72 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติราชการโดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามชั้นผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ หรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

มาตรา 73 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องบอก ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

มาตรา 74 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการ

มาตรา 75 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

มาตรา 76 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสุภาพเรียบร้อย และรักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ราชการ

มาตรา 77 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสุภาพเรียบร้อย ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้ความสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้มาติดต่อในราชการอันเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า ห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงราษฎร

มาตรา 78 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

มาตรา 81 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล เสพของมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ หมกมุ่นในการพนัน กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการอื่นใด ซึ่งอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

ฯลฯ

2. ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยของครู พ.ศ.2506

2.1 ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2.2 ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของสถาบันศึกษา

2.3 ครูต้องสุภาพเรียบร้อย เชื้อฟังและไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อ
ผู้บังคับบัญชา

2.4 ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่
การงานไม่ได้

2.5 ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความ
ซื่อสัตย์เที่ยงธรรม

2.6 ครูต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติชั่ว

2.7 ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม

บุคคลใด ๆ

2.8 ครูต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของสถานศึกษา

2.9 ครูต้องรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครูและช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน
หน้าที่การงาน

2.10 ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา

3. ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยา มารยาท ตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2506

3.1 ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครู และให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน

3.2 ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับได้ชื่อว่าครู

3.3 ครูควรใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ ความชำนาญอยู่เสมอ

3.4 ครูควรตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

3.5 ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด

3.6 ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง

3.7 ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู

3.8 ครูควรรู้จักมัธยัสถ์และพยายามสร้างฐานะของตน

3.9 ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือและไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น

3.10 ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

You can be proud to be a TEACHER

- 1) The teacher is a prophet. He lays the foundations of tomorrow.
- 2) The teacher is an artist. He works with the precious clay of unfolding personality.
- 3) The teacher is a friend. His heart responds to the faith and devotion of his students.
- 4) The teacher is a citizen. He is selected and licensed for the improvement of society.
- 5) The teacher is an interpreter. Out of his maturer and wider life he seeks to guide the young.
- 6) The teacher is a builder. He works with the higher and finer values of civilization.
- 7) The teacher is culture-bearer. He leads the way toward worthier tastes, saner attitudes, more gracious manners higher intelligence.
- 8) The teacher is a planner. He sees the young lives before him as a part of a great system which shall grow stronger in the light of truth.
- 9) The teacher is pioneer. He is always attempting the impossible and winning out.

จงภูมิใจเถิดหนว่าเป็นครู

- 1) ครูคือศาสดาผู้สามารถ
บรรจงลาดครากฐานเพื่อภายหน้า
- 2) ครูคือศิลปินผู้ปรีชา
ปั้นดินอันมีค่าคือบุคลล
- 3) สมองจิตศรัทธาสนุศิษย์
ท่านเป็นมิตรสนิทใจได้ทุกหน
- 4) ครู นั้นหรือแท้คือประชาชน
ผู้ถูกเลือกอุทิศตนให้อาการ
พัฒนาชุมชนเผ่าชนวนขวาย
- 5) ครูครุมีคฤเทศก์สังเกตการณ์
นำเด็กผ่านแนวทางหว่างวิถี
โดยอาศัยประสบการณ์ชำนาญมี
รวดเร็วรู้จุดหมายมีคลายกลอน
- 6) ครูคือผู้สร้างที่ยั่งยืน
ประดิษฐ์สิ่งมีคุณค่ามีย่อหย่อน
ทั้งเสริมสร้างอารยธรรมอันบวร
ครูพรา้สอนให้ละเมียดละไมครัน
- 7) ครูผดุงมุ่งส่งเสริมวัฒนธรรม
ทรงคุณค่าเลิศล้ำทุกสิ่งสรรพ
เป็นผู้นำรสนิยมอุดมพลัน
ใช้เชาวน์มั่นมรรยาทงามตามครรลอง
- 8) ครู คือผู้วางแผนแสนฉลาด
จิตมุ่งมาดผดูลเยาวชนทอง
ให้เจริญงอกงามตามทำนอง
เป็นส่วนของสังคมอุดมการณ์
- 9) ครู คือผู้บุกเบิกไม่เพิกเฉย
สิ่งไม่เคยให้สำเร็จทุกสถาน

- 10) The teacher is a reformer. He seeks to remove the handicaps that weaken and destroy life.
- 11) The teacher is a believer. He has abiding faith in the improvability of the race.

Joy Elmer Morgan
FTA Founder and Chairman

- 10) ครู คือผู้ปฏิวัติรู้จัดการ
สิ่งพ้องชีวิตศิษย์เร่งปลดไป
- 11) ครู เป็นผู้ยึดถือความดีมั่น
ไม่เสียขวัญเปี่ยมศรัทธาปวันไหว
มานะมุ่งผดุงศิษย์ให้เกริกไกร
เชิดมนุษย์ชาติไว้นิรันดร เอ

รองศาสตราจารย์นาฏเจลิยว สุมาวงศ์
ผู้ประพันธ์